

Heste- og Dvægavlen vedkommende.

(En Skrivelse fra Rentekammeret til Landhuusholdningssekskabet, bilagt med en allerunderdanigst Betænkning fra Kammerherre, Staldmester og Landstutmester Bardenfleth).

„Efter allernaadigst at have modtaget den af det Kongelige Landhuusholdningssekskab under 30te September f. A. afgivne allerunderdanigste Betænkning i Anledning af et Andragende fra Directionen for den Schackenborg-Lønderse Landboeforening om, at der maatte tilstaaes en aarlig Understøttelse, for at Foreningen desto kraftigere kan virke for Opnaaelsen af det Formaal, samme har stillet sig med Hensyn til Heste- og Dvæg- racens Forbedring ved Udsættelsen af Præmier for de bedste Tillægsdyr, har Hans Majestæt ved allerhøiest Rescript af 12te i d. M. befalet Rentekammeret at tilkjendegive Vedkommende:

1) Hvad Hesteavlen angaaer:

- at Allerhøiøstsamme ikke finder sig foranlediget til at forandre den antagne og i Almindelighed paa- skjønnede Plan, ifølge hvilken der sørges for Hesteracens Forædling ved Indkjøb i England af Halvblodshingster, som derefter i de forskjellige Dele af Landet kunne benyttes som Bestelere;
- at Gjennemførelsen af Besigtelses- og Præmiesyste- met, hvis Mangler ere fremhævede i allerhøiest Rescript af 21de December 1843, vilde være stridende herimod, og at dette System derfor nu saa meget mindre kan ventes understøttet af Stats-

kasfen ved Tilskud til de Summer, som de land-
oeconomiske Selskaber dertil maatte anvende, og

2) Hvad Dvægavlen angaaer:

at Anskaffelsen af Tyre og Køer, som maatte ønskes
fra England, vil kunne fremmes ved de Reiser
til Indkjøb af Hingster, der foretages af Lands-
stutmesteren eller andre kyndige Mænd for Kon-
gelig Regning;

at Hans Majestæt vil være tilbøielig til at begun-
stige Anskaffelsen fra andre Lande af Dvægracer,
hvis Indførelse her i Landet efter de locale For-
hold maatte ansees for hensigtsmæssig, i hvilken
Henseende Dymærksomheden navnlig maa være
henvendt paa de Bemærkninger, som i en af Lands-
stutmester, Staldmester Bardenfleth i en anden
lignende Anledning afgiven Betænkning, hvoraf
en Gjenpart hoslagt følger, ere fremsatte om den
væsentlige Indflydelse det vil have paa Valget
af Tillægsdyr, om man fornemmeligen tilsigter
at opdrætte fortrinlige Malketøer eller udmærket
Slagteqvæg, hvorhos det ogsaa nøie maa over-
veies, hvilke Racer der med Hensyn til enhver
Egns Græsgange, Agerbrug og Clima maae ansees
for de hensigtsmæssigste at indføre eller forædle.

Foranstaaende, som, efter allerhøieste Befaling, er
communiceret ikke alene Amtmanden over Ribe Amt
til videre Beskjendtgjørelse for ovennævnte Direction,
men ogsaa de nu i Aarhus forsamlede danske Lands-
mænd i Anledning af et af den tidligere Forsamling
af Landmænd i Odense bevirket allerunderdanigst An-

dragende om, hvad der kunde være at foretage til Hestes og Dvægracens Forædling, har man ikke villet undlade tjenstligst at meddele det Kongelige Landhuusholdningselskab til behagelig Underretning.

Rentekammeret, den 29de Mai 1847.

Til

det Kongelige Landhuusholdningselskab."

Bilag.

Allernaadigste Konge!

Bed Cabinetssecretairen modtog jeg medio December 1846 Deres Majestæts allernaadigste Befaling til allerunderdanigst at afgive min Betænkning over et af Proprietair Weinschenk til Gunderupgaard i Landsmændenes Forsamling i Randers 1845 og i Odense 1846 gjort Forslag om at indføre fast Plan og velbegrundede Principer, hvorefter Landets Hestes og Dvægs Avl for Fremtiden kunde ledes i Danmark, hvilket Forslag senere er tilstillet Deres Majestæt af PropONENTEN i Forbindelse med en Ansøgning om pecuniær Understøttelse til sammes Udførelse, tilligemed en Ansøgning om samme, underskrevet af Kammerherre, Grev Knuth til Knuthenborg som Forsamlingens Præsident i Odense.

Vel have der i Randers været nedsatte to Comiteer for særskilt at behandle Hesteavl og Dvægavl hver for sig, men ikke desto mindre gaae saavel Forslaget som Ansøgningen ud paa begge Dele i Forening og vælge aldeles de samme Midler til begges Forbe-

bring. Da disse to Huusdyravl imidlertid ere to saa forffjellige Ting, at man neppe kan vente et heldigt Resultat af at behandle Midlerne til deres Forbedring under eet, tillader jeg mig allerunderdanigst at gennemgaae dem særskilt hver for sig; dog turde jeg maaſtee forud kortelig berøre Indholdet af Hr. Weinschens Ansøgning, som i Hovedsagen gaaer ud paa to Punkter, idet han nemlig ansøger om:

1) at faae indført fast Plan og velbegrundede Principer, hvorefter Landets Heste- og Dvægavl for Fremtiden kan ledes, og om:

2) at faae pecuniær Understøttelse af Deres Majestæts Kasse hertil. -- Hvad Nr. 1 angaaer, saa vil det være i Deres Majestæts allernaadigste Erindring, at den Plan og de Principer, som Deres Majestæt valgte for Regjeringens Virksomhed i denne Retning, ved i Rescriptet af 21de December 1843 at befale et Landstutterie oprettet, først stete efter at have indhentet de respective Amtsraaders Erklæringer denne Sag betræffende, og at det altsaa vilde være det Modsatte af fast Plan alt efter 3 Aars Forløb at forandre Principerne. Angaaende Nr. 2 tillader jeg mig allerunderdanigst at bemærke, at Hr. Weinschek ansøger om: „ubetydelige Summer ifølge Sagens Bigtighed“ og fastsætter samme til 400 Rbd. for hvert Amt, som gaaer ind paa hans Plan; man maa altsaa beregne 400 Rbd. til hvert Amt, thi ellers er Planen jo mislykket, og, da der i Kongeriget findes 18 Amter foruden de gamle Roeskilde og Åsens Amter, som ogsaa have deres særskilte landoconomiske Selskaber, altsaa 20

Amter, vilde dette for Kongeriget udgjøre en Sum af 8000 Rbd., og vilde man vel ikke uden Uret kunne nægte Hertugdømmene en i Forhold til deres Størrelse hertil svarende Sum eller omtrent 5330 Rbd., og vilde der saaledes aarlig af Deres Majestæts Kasse maatte anvendes en Sum af 13,330 Rbd., der samlet vist ikke er ubetydelig, hvorimod den deelt paa hvert Amt bliver 400 Rbd., og her igjen efter Hr. Weinschendts Plan deelt paa hvert Herred og i Herrederne atter deelt mellem Hesteavlen og Dvægavlen vist er saare ubetydelig og altsaa lidet virksom.

Bed dernæst at gaae over til Committee-Betænkningen om Hesteavlen tillader jeg mig først at gennemgaae Præmisserne, som forudskikkes Forslaget, hvori først siges: „Vi ansee det for vor Pligt at udtale vor Erkjendelse af Regjeringens gode Billie i dens Bestræbelser for Hesteavlen, om end disse Bestræbelser ikke have ført til det tilsigtede Resultat“ o. s. v.; „thi vi maae desværre udtale det som vor bestemte Overbeviisning, at Hesteavlen, i det mindste i Sjælland, snarere er gaaet tilbage end frem.“ Naar man betænker, at dette er skrevet i 1845, altsaa saa Aar efter at Præmiesystemet af Regjeringen er ophævet, og at Landstutteriet først er oprettet 1844, saa at Virkningen af Præmiesystemet endnu var i fuld Kraft, hvorimod samme af Landstutteriet først skulde komme, skulde man neppe troe, at nogen med Forholdene bekendt Committee vilde bruge dette Argument, for atter at indføre Præmiesystemet, da det netop udviser, at den practiske Erfaring taler mod samme; og dog be-

viser Comiteen selv, at den hermed maa have meent Præmiesystemet og ikke Landstutteriet, idet den dernæst siger: „Vi ere imidlertid saa langt fra at dable den for Tiden grebne Forholdsregel, at gjøre Indkjøb i Yorkshire i England af Hingster, at vi meget mere paa det kraftigste maae anbefale, at denne Fremgangsmaade bibeholdes, da vi ere overbeviste om, at Hingster af det derværende Hesteflags ere særdeles passende, ja de meest passende til dermed at opbylde Landets Hesteavl;“ kort efter forlader Comiteen imidlertid denne sin egen Mening, idet den siger: „Men disse Hingster koste saa betydelige Summer, at deels et ringere Antal end ønskeligt eller rettere nødvendigt kan indkjøbes for den dertil af Regjeringen bevilgede Sum, deels medtager saadanne forfattede Indkjøb saa betydelige Summer, at det er høist ønskeligt, om disse enten ganske eller tildeels kunne bespares, for paa anden Maade at benyttes til Hesteavlens Fremme.“

For imidlertid ikke at berøves de af den selv som det bedste Middel til Hesteavlens Fremme antagne Yorkshire Hingste, foreslæer Comiteen nu Indkjøb af lignende Hopper og beregner hvert „Dyr“, der efter en af den lagt Plan bliver tillagt, til 1500 Rbd. Enhver practisk Stutteriemand kan imidlertid ikke tage denne Beregning for god, og den allerunderdanigst vedlagte Beregning vil udvise, at Comiteen ikke har været heldig med dette Arbeide, idet enhver Hingst, dersom Comiteen ved Dyr maatte forstaae en saadan, i det allerheldigste Tilfælde vil koste omtrent 3486

Rbd., hvorimod de hidtil i England indkjøbte 20 Hingste med alle Omkostninger i Kolding komme paa en Gjennemsnitspris af omtrent 2500 Rbd.; men skulde Comiteen ogsaa med Dyr mene saavel Hingste som Hopper, giver Beregningen heller ikke noget heldigt Resultat, da de af mig hidtil i England indkjøbte og til Private overladte Hopper kun koste omtrent 800 Rbd. Stkt., og man ved den af Comiteen foreslaaede Fremgangsmaade dog, som Beregningen udviser, stedse vil have at vælge to af syv, istedetfor at man i England har Balget blandt alle Englands Heste. Et andet Resultat giver det derimod, naar Private ville kjøbe saadanne Hopper, og dette er alt paabegyndt, saa at det er at haabe, at Tillæg af Yorkshireshesten ikke vil blive ualmindeligt her i Landet uden Dpoffrelse fra Regjeringens Side. Denne Deel af Comitee-Betænkningen, som vilde have udgjort et Hovedpunkt eller endog den vigtigste Deel af Ansøgningen, derjom samme efter sin Bestemmelse allerunderdanigst var indgivet efter Mødet i Randers, faldt imidlertid aldeles igjennem i Odense, og skal jeg derfor tillade mig allerunderdanigst at gaae over til at omtale den tilbageblevne Deel af Comitee-Betænkningen eller den egentlige Ansøgning, saaledes som den nu er indkommen. I denne siger Comiteen: „I næsten alle Landets Egne har der dannet sig landoeconomiske Selskaber, og hvor de ikke allerede ere dannede, er det at haabe, at de snart ville fremstaae. Til disse er det at vi fornemmelig henvende det Dpraab, kraftigt at virke for denne Sag“ o. s. v. — Comiteen anviser nu Maaden, hvor-

paa man bør virke, idet den anbefaler at lade afholde Hingstebesigtigelser i hvert Herred i November Maa-
ned, ved hvilke alle de mødende Hingste enten sættes
i tre Klasser efter Nummer 1, 2 og 3, dog uden at
erholde Præmier, eller man raader Bedkommende til
ikke at bruge dem til Bedækning; derefter afholdes
aarlig i Juni Maaaned Besigtigelse over Hopper, ved
hvilke de bedste erholde Præmier af tre forskjellige
Størrelser, naar de have Føl efter de i Klasser satte
Hingste, de største Præmier efter Hingsten i No. 1 og
saa fremdeles. Til Dommere ved disse Besigtigelser
udnævnes af hver Landbosforening een Mand for hele
Amtet, for at bringe Eenhed i Principerne, og tillige
to for hver Besigtigelse, for at varetage de locale For-
hold. For at formaae alle Landbosforeninger til at
forlade deres hidtil fulgte Principer og optage dette,
ansøger Proponenten Deres Majestæt om at give
Pengebidrag til alle de Selskaber, der gjøre dette og
om ikke at give til de andre, hvorved tillige dette Sys-
tem maatte anses for autoriseret af Regjeringen.

Ansøgningen gaaer saaledes ud paa atter at faae
indført et Præmiesystem, forsaavidt i Formen for-
skjelligt fra det nedlagte, at her kun gives Præmier
for Hopper og ikke for Hingste, samt at her af Be-
dømmelses-Comiteen ere udelukkede de hidtil af Regje-
ringen over hele Landet udsendte veterinairkyndige Med-
lemmer og kun bibeholdte de af Amtet udnævnte.

Imod at realisere denne af Hr. Weinschend med
Bilag indgivne Ansøgning tale imidlertid efter min
Overbeviisning følgende Grunde:

1) At det ligefrem strider imod Deres Majestæts i Rescriptet af 21 December 1843 allernaadigst kundgjorte Villie, da det deri hedder: „Endnu mindre fandt man at burde opretholde Præmieystemet for Hingster og Hopper, skøndt navnlig i Jylland ikke faa Stemmer have udtalt sig herfor. Enhver Præmieuddeling efter Criterier, som ikke kunne opfattes ganske bestemt, er nemlig forbunden med mange Vanffeligheder, og de forskjellige Anskuelser om Hestens Exterieur lede let til en meget afvigende Anvendelse af Præmierne, saa at det endog kunde tænkes, at den Hest, der ved een Besigtigelse var belønnet med Præmie, ved en anden kunde forstæses som skadelig for Hesteavlens.“ Denne Grund, som her er anført mod Præmieystemet i Almindelighed, finder endnu i høiere Grad Sted mod den nye foreslaaede Maade at uddele Præmierne paa, idet der blive forskjellige Dommere i hvert Amt, som maaskee ikke alene have forskellige Meninger om hver enkelt Hest, men ligesaa godt kunne være uenige om Hesteslags eller Race i Almindelighed, saa at der intet Princip bliver i det Hele.

2) At det kan bidrage til at føre de bedste Hopper fra de bedste Hingste, hvilket ligefrem strider imod Planens Hensigt; da her nemlig ingen Præmier gives for Hingste, kan Cieren af en Hingst kun loffes til at præsentere samme for at forstæffe den Søgning; men da en udmærket Hingst i Reglen har Søgning nok uden kunstige Hjælpemidler, hvilket de Kongelige Landbestelere noksom bevise, er

der ingen Grund for Eierèn af en saadan til at præsentere den, saa meget meer som det stedse er forbundet med Risiko, som til Exempel at den bliver slagen af en anden Hest, caseret ved Besigtigelsen o. s. v.; naar den saaledes ikke møder ved Besigtigelsen, bliver den ikke sat i Klasse og faaer da ikke de bedste Hopper, som, for at concurrere til Præmie, maae føres til de i Klasse satte mindre gode Hingste, hvorimod den rimeligviis vil faae et tilstrækkeligt Tal af de Hopper, der ere for ringe til at concurrere og ved dem staae sin Eier den samme Indtagt.

3) At Regjeringen let vilde komme til at arbejde med sine egne Midler mod sig selv; ved at fastsætte Tiden til at afholde Hingstebesigtigelserne til November Maaned, har Comiteen alt gjort det umuligt for Deres Majestæts Hingste at blive præsenterede, da disse efter Landstutteriets Organisation paa den Tid ere opstaldede i Kolding og ikke kunne trækkes Landet rundt for at præsenteres i det Amt, hvor de siden skulle bedække, men selv om dette kunde forandres, kunde man tænke sig Tilfælde, som at en Comitee, der foretrak den jydsk Hest for enhver anden, kunde casere Deres Majestæts Landbestelere, og skjøndt disse rimeligviis lige mod Comiteens Dom nok vilde faae Søgning, vilde de dog i Lighed med Nr. 2 ikke kunne vente de bedste Hopper. Et lignende Tilfælde har man for ikke mange Aar siden seet paa Morsøe med Halvblodshingsten Belluno, der efter den nu afgaaede Stutteriedirections Foranstaltning var indkjøbt af Kammerherre v. Düring, men af afdøde Professor

Biborg, der af samme Direction var udsendt som Stutterie-Commisſair, caſſeredes, ſaa at Regjeringens Embedsmænd her arbejdede mod hinanden; hvormeget lettere kan dette da ikke ſee, naar Private træde op ſom Dommere.

4) At hele Planen ingen gjennemgribende Virkning kan have, a) fordi der kun gives Præmier til Hopper, ſom ikke engang hver føde eet Føl om Aaret, hvorimod en Hingſt med Lethed kan bedække 80 Hopper aarligen; da nu Proponenten Hr. Weinschend i Landmændenes Mode i Odense har opgivet det nødvendige Antal af Hingſte her i Riget til 800, følger heraf, at her maae findes et Antal af omtrent 64,000 Følhopper, og ſaa kan man vel med Billighed ſpørge, hvad Forhold Antallet af Præmiehopper vil komme til at ſtaa i til dem, der ikke faae Præmie? Antager man Præmiernes Størrelſe at blive Nr. 1 paa 10 Rbd. og Nr. 2 og 3 tilsammen 10 Rbd., og mindre kan man ikke anſlaae dem til i Gjennemſnit, da de maae rette ſig efter de almindelige Springpenge, ſom for de Kongelige Landbeſtelere nord paa i Jylland vel kun ere 2 Rbd. pr. Hoppe, men i Sjælland, Fyen og alt ogſaa i Skanderborg Amt ere 5 Rbd.; i Hertugdømmene ſtige de til 5—6 og 8 Rbd. Courant, og da den mindſte Præmie dog ikke kan ſættes lavere end Bedækningspengene, ſaa kan der for de 8,000 Rbd. aarligen, ſom af Deres Majeſtæts Kaſſe ſøges om for Kongeriget, gives Præmier til 1,200 Hopper, medens 15 Landbeſtelere kunne bedække det ſamme Antal eller 1,200 Hopper; b) fordi man nu

saavel i Landet selv som i Udlandet som Handels- og Brugshest fordrer en elegantere Hest med bedre Bevægelse end den danske Landhest, og man, om man end paa denne Maade kunde naae sit Maal, at føre de bedste Hopper til de bedste Hingste, dog kun fik en dansk Landhest til Resultat.

5) At Comiteerne ikke sjældent ville blive nødte til at afgive Domme, der stride mod deres Formaal; det vil nemlig ikke kunne undgaaes, at undertiden to præmieverdige Hopper præsenteres, hvoraf den ene, bedæffet af en Hingst i Klassen Nr. 2, bringer et bedre Føl med sig, end den anden, bedæffet af en Hingst i Klassen Nr. 1; denne sidste maa imidlertid efter Bestemmelserne alligevel tilkjendes den største Præmie og den første kun den mindre; da imidlertid Hensigten med Præmieuddelingen er at skaffe et godt Afkom tilveie, vil dette Tilfælde, hver Gang det indtræffer, kaste en Skygge paa Comiteen, og berøve den Agtelsen hos Hesteopdræfterne, uden hvilken den Intet kan udrette.

Da jeg maa antage, at det Ovenstaaende udviser, at Comiteen ved at fremsføre Grundene, hvorfor den indkommer med Ansøgningen, flere Gange siger sig selv saaledes imod, at den neppe klart kan have opfattet disse Grunde, da den dernæst ved en allernaadigst Opfyldelse af sin Ansøgning vilde naae det Modsatte af, hvad den søger om, nemlig fast Plan og velbegrundede Principer, i det den tildeels gaaer ud paa at svække, ja endog kuldkaste den for kort siden af Regjeringen indførte faste Plan, og da den endelig

i Balget af de Principer, den ønsker indførte, vist kan siges at have været mindre end heldig, tillader jeg mig allerunderdanigst at erklære, at jeg er af den For-
mening, at det Tilskud af Deres Majestæts Kasse af 13,330 Rbd. aarlig i Forbindelse med en, i det Mindste dobbelt saa stor, Sum fra de landoekonomiske Selskaber eller tilsammen 39,990 Rbd., som Proponenten søger tilveiebragte, ingenlunde vilde være hensigtsmæssig anvendt paa den anførte Maade.

Da jeg ved denne Leilighed tillige allerunderdanigst tør tillade mig at indberette, at det Kongelige Landstutteries Hingste med største Begjærlighed søges over hele Landet, saaledes at der af de 13 Hingste, der forefandtes i Foraaret 1846, alt bleve bedækkede henimod 1,000 Hopper, at disses Antal ved Indkjøbet i Efteraaret 1846 nu er steget til 21, hvilket Tal ved det allernaadigst befalede forestaaende Indkjøb i Efteraaret 1847 atter vil vore betydeligt, troer jeg saameget desto mere, at man med Rolighed kan imødesee den Virkning, som disse Hingste alt om 3 à 4 Aar ville have paa Landets Hesteavl, hvilken Virkning sikkert vil udbrede sig over hele Landet, naar atter Hingste, faldne efter de Kongelige Landbestellere, blive almindelige som private Bestellere.

Bed her at forlade Comitee-Betænkningen om Hesteavlen tillader jeg mig allerunderdanigst, forinden jeg gaaer over til samme om Dvægavlen, først at gjøre nogle Bemærkninger om Dvægavlen i Almindelighed i hele Landet. De forskjellige locale Forhold, hvortil nærmest kunne henregnes Jordbundens Bestaf-

fenhed, det høiere eller lavere Trin, hvorpaa Agerdyrkningen staaer, og Letheden eller Bønsfeligheden med at affætte sine Produkter, bevirke, at Dvægavlen i nogle Dele af Riget er Hovedsagen, nemlig hvor man har store Strækninger mindre godt dyrket Land, megen Engjord og langt at transportere Korn og Hollænderie-Produkter for at affætte dem; i andre Dele af Riget er Kornproductionen saa overveiende, at det ikke kan betale sig at lægge mere Dvæg til end behøves for at holde Hollænderiet vedlige, eller at det endog betaler sig bedst at gjøre dette ved Indkjøb, uden selv at lægge til; dette er især Tilfældet hvor man har lidt men god Jord, i stærk Drift og Mangel paa Engbund; en Mellemting mellem disse blive de Dele af Landet, der producere mere Korn og tillige tillægge mere Dvæg end de selv forbruge; og atter en fra de tre ovennævnte forssjellig Fremgangsmaade fordre de Dele af Landet, hvor man har saa stærk Græsbund eller Marssjord, at man om Foraaret kjøber andetsteds tillagt Dvæg, som man ved Sommergræsningen fedder og om Efteraaret sælger.

Man kan saaledes inddele Landet, hvad Dvægavlen angaaer, i 4 Hovedafdelinger:

Nr. 1, hvor Dvægavlen er Hovedsagen;

Nr. 2, hvor Dvægavlen og Kornproductionen ere lige vigtige;

Nr. 3, hvor Kornproductionen er Hovedsagen, og

Nr. 4, hvor man paa stærke Græsgange fedder sit eget og andetsteds tillagt Dvæg til Salg.

Denne Inddeling har Naturen, naturligviis med Undtagelser, omtrent fordeelt saaledes, at

Nr. 1 bliver Bestkysten af Jylland og en stor Deel af Bendsyssel;

Nr. 2 største Delen af Jyllands Østkyst og en Deel af Hertugdømmene;

Nr. 3 Derne og en Deel af Hertugdømmene;

Nr. 4 de rige Marskegne i Hertugdømmene.

Nu have igjen Handelsconjuncturerne stillet det saaledes, at Nr. 1 eller Bestkysten af Jylland og Bendsyssel maae producere Slagteqvæg, som, tildeels efter at være fedet i Nr. 4 eller Marsken, finder sit Marked i Hamborg, og at Nr. 2 eller Østkysten af Jylland producerer det for sig selv fornødne og for Nr. 3 eller Derne manglende Malkeqvæg. Da imidlertid Slagteqvæg og Malkeqvæg ere to saa forskjellige Ting, at godt Slagteqvæg i Reglen er slet Malkeqvæg og omvendt, kan man ikke vente at naae sit Maal, nemlig den høieste Indtægt af sit Tillæg, saalænge man tillægger begge Slags i Flæng uden Hensyn til hvad man vil opnaae. Det turde imidlertid let være muligt, at Dvægavlen her i Landet i denne Henseende staaer paa et Vendepunkt, idet den nu tilladte Indførsel af levende Dvæg til England paa den ene Side vil vise os Nødvendigheden af at tillægge godt Slagteqvæg, naar vi ville vente høie Priser, og paa den anden Side de nyligen bekjendtgjorte Guénonske Kjendemerker let kunde forandre Principerne, hvorefter man indkøber Malkeqvæg, derhen, at en middelmaadig Malkeko ikke bliver nogen Handelsvare. Vel ere

disse Guénonste Kjendemerker endnu ikke almindeligen anerkjendte, men tildeels meget nøiagtigen udførte Forsøg af intelligente Meicri=Ciere have dog bragt et saadant Resultat, at man ingenlunde blindt hen kan forfaste dem.

Uden i mindste Maade at tage Hensyn til ovenstaaende af Naturen og Handelsconjuncturerne foreskrevne Love, begynder Comiteen sin Betænkning om de bedste Midler til at ophjælpe Dvægvægen som den selv siger, „saavel i Jylland som paa Derne“ saaledes: „Da Jylland er i Besiddelse af en Dvægrace, som ikke alene fortrinlig egner sig til eget Brug, men som tillige med Begjærighed søges af Udlandet saavel til Fede- som til Malkevæg, saa bør man ingenlunde blande dette Dvæg med nogetsomhelst fremmed Blod, men ved hensigtsmæssige og efter de locale Forhold passende Midler søge at tilveiebringe den attraaede Opkomst. Som et saadant Middel vove vi at foreslaae“ ic., og nu foreslaaer Comiteen aldeles det samme Præmiesystem som for Hesteavlen, nemlig at lade alle Tyre møde i November Maaned for at sættes i Klasserne Nr. 1, 2 og 3 eller casseres, og at lade Køerne møde i Juni, for at de bedste kunne erholde Præmie, naar de have Kalve efter de i Klasser satte Tyre. Af de Grunde, som tale imod, at Regjeringen bidrager til, at et saadant Præmiesystem indføres over hele Landet, skal jeg allerunderdanigst tillade mig at anføre følgende:

1) At Begreberne om at bedømme Dvæg ere saaa ganske forskellige, at der med forskellige Dommere i

hvert Amt aldeles ingen Eenhed eller Princip kan blive i det Hele.

2) Naar en præmieværdig Ko af en Race, der giver Malkeqvæg, føres til en i Klasse sat Tyr af en Race, der giver Slagteqvæg, eller omvendt, maa Koen have Præmie, skjøndt Kalven rimeligvis ikke bliver præmieværdig til nogen af Delene.

3) At Antallet af de Køer, der føres til Tyre, er forholdsvis endnu saameget større end Antallet af de Følhopper her findes, at en Præmieuddeling for Køer aldeles ingen gjenneigribende Virkning kan have.

4) At man ikke kan forhindre Eieren af en Ko fra, umiddelbart efter at have modtaget Præmie for samme, at slagte dens Kalv, naar saadant maatte passe ham, og det er dog for Afkommets Skyld, at Koen faaer Præmie.

5) Flere landoeconomiske Selskaber anvende deres Pengemidler paa andre Maader, som de antage for mere hensigtsvarende; saaledes opkjøbe Selskaberne i Holbek, Frederiksborg, Præstøe og Sorøe Amter aarlig et stort Antal jydsk Køer og Dvier tilligemed nogle Tyre, som de forauctionere eller bortlodde for at indføre af det bedste jydsk Dvæg paa Sjælland; i Salting har et Selskab dannet sig, som opkjøber de bedste Tyre og udsætter dem til Bedækning for en billig Betaling. For at blive deelagtige i den Pengeunderstøttelse, Proponenten søger om, maatte saadanne Selskaber forlade den Virksomhed, de antage for meest hensigtsvarende og gaae over til en anden, de holde for mindre god, da Amtets Beboere ellers vilde lægge

Selskabet til Last, at de ikke nød godt af Regjeringens Understøttelse, og til jevnstides at føre forffjellige Plaaner igjennem vilde Midlerne vel neppe strække til, ligesom saadant ikke heller kunde føre til noget Maal.

Naar hertil kommer, at man ingenlunde kan være enig med Comiteen, naar den siger, „at Jylland er i Besiddelse af en Dvægrace, som ikke alene fortrinlig egner sig til eget Brug, men som tillige med Begjærlighed søges i Udlandet, saavel til Fede- som Malkeqvæg“, da paa den ene Side Dvæget i de forffjellige Egne af Jylland er saa forffjelligt, at man ingenlunde kan tale om Race i Almindelighed, og det jydsk Dvæg paa den anden Side: a) som Malkeqvæg i Reglen ikke giver megen Mælk, og det aldeles ikke er godtgjort, om ikke andre Dvægracer paa det samme Foder ville kunne give mere Mælk, hvilket flere Meierie-Eiere, efter at have gjort Forsøg, paastaae at være Tilfældet navnlig med den engelske Weyershire Ko, saavel indført fra England som tillagt her i Landet baade som Fuldblod og som Halvblod; og det b) som Slagteqvæg er et stort Spørgsmaal, om ikke Aarsagen, hvorfor det søges til Udlandet, mere ligger i, at den fornødne Qvantitet her er at erholde og til lave Priser, end i Qvaliteten i Almindelighed taget, saa skulde jeg allerunderdanigst tillade mig at erklære, at jeg ifølge ovenstaaende Grunde i Forbindelse med de i Indledningens udhævede for Tiden stedfindende Conjunctioner, er af den Formening, at den aarlige Understøttelse af Deres Majestæts Kasse, Proponenten allerunderdanigst ansøger om, paa denne Maade i det

Mindste vilde være lige saa uhensigtsvarende anvendt til Dvægavlens som til Hesteavlens Forbedring, og at Regjeringen ved at gaae ind herpaa, meget let vil udsættes for at maatte om saa Alar forandre sin tagne Bestemmelse, thi for med Proponenten at kunne sige: „man bør over hele Landet bestræbe sig for at vælge det Gode og sbye det Daarlige etc.“, maa man først være fuldkommen paa det Reene med, hvad det Gode og det Daarlige er, og dette er, med Hensyn til Dvæget, ingenlunde beviist heri Landet, hvorfor det for Tiden vist neppe kan være rigtigt for Regjeringen at tage Forholdsregler med Hensyn til Landets Dvægavl, førend de nu stedfindende Conjunctioner nærmere have udviklet sig.

Derfom det imidlertid maatte være Deres Majestæts allernaadigste Villie, at der siebliffelig skal foretages Noget i denne Retning, saa antager jeg:

1) at det ikke er uden Betydning, om der kunde bidrages til, at en directe Communication mellem Danmark og England med Dvæg, især paa en vis Tid af Aaret, kom istand; men selv dette maatte skee med Forsigtighed og forud indledes, da Dvæget paa den ene Side i Neglen her langt fra ikke er fedt nok for England, og det paa den anden Side ikke der kommer paa det rigtige Marked, naar det ikke bliver modtaget af duelige, redelige og i Sagen interesserede Commissionairer.

2) At det vilde være hensigtsmæssigt i England paa det nøiagtigste at lade undersøge, hvorledes man er tilfreds med de danske Stude, og, hvad man især

har at udsætte paa dem, samt dersteds at lade opkjøbe nogle faa Tyre- og Dvie-Kalve af de fortrinligste Racer, saavel af Slagteqvæg som af Malteqvæg, opstalde disse paa et passende Sted og overlade Kalvene af dem til Private, der maatte være villige til at anstille Forsøg med dem, for at man kunde komme til et Resultat om, hvor nær man kan komme, hvad Engländeren forlanger ved at blande disse med vort Dvæg, og i hvad Forhold Fodringen samt Fædning af Slagteqvæg og Melkerighed af Malteqvæg af saadant saavel Fuldblods- som Halvblods-Dvæg staaer til vort eget.

Koldinghuus, den 3die Marts 1847.

Allerunderdanigst
Bardenfleth.

Beregning

over Prisen paa de Hingste, der efter Comiteens Forslag blive tillagte paa Yorkshires-Hopper, indkjøbte for Regjeringens Regning og opstaldede hos dygtige Landmænd, af hvem Regjeringen vil have at kjøbe Føllene, naar disse blive 4 Aar gamle, for en Priis af 500 Rbd. for hvert, og om hvilke Comiteen siger, at, naar kun hvert Aar bliver godt nok til Besteler, vil en saadan koste 1500 Rbd., da de tre ubrugelige som Handelsheste ville kunne udbringes tilsammen til 500 Rbd.

Ved Indkjøb af 20 Hopper vil man efter nedestaaende Beregning, der er baseret paa Comiteens Forslag, i Løbet af 17 Aar forskaffe sig 24 Hingste til en Gjennemsnitspriis af 3486 Rbd. 4 Mk., naar man aldeles intet Uheld beregner, saasom Dødelighed blandt Følhopperne og Føllene o. s. v., hvorimod der

til Landstutteriet ere i 3 Aar indkjøbte 20 Hingste i England til en Gjennemsnitspræis af 2500 Rbd. med Reiseomkostninger og alle Udgifter iberegne.

1) Indkjøb af 20 Hopper til en Gjennemsnitspræis af 800 Rbd.	16,000 Rbd.
2) Hopperne beregnede i Gjennemsnit at bære Føl i 12 Aar, altsaa Renterne af Indkjøbssummen i 12 Aar .	7,680 —
3) En Frugtbarhed af 14 Føl af 20 Hopper om Aaret maa ansees som meget heldig, altsaa bliver i 12 Aar 168 Føl, der som 4aarige blive at betale af Regjeringen med 500 Rbd. hvert	84,000 —

Summa Udgift 107,680 Rbd.

Antager man af de 14 Føl om Aaret 7 at blive Hingsteføl og 2 af 7 gode nok til Bestelere — Comiteen siger 1 af 4 — saa faaer man i 12 Aar af 168 Føl i Alt 24 Bestelere og 144 Heste, som ved Salg efter Comiteens Plan ville indbringe — 3 beregnede tilsammen til 500 Rbd. — 24,000 Rbd., der som Indtægt bliver at fradrage

24,000 —

Til Rest: Udgift 83,680 Rbd.,

hvilke 83,680 Rbd., fordeelte paa 24 Hingste, udbringer en Kjøbesum af 3,486 Rbd. 4 Mk. for hver Besteler.